Sensorveiledning: Skoleeksamen PSY2103–Sexologi Vår 2026

Bakgrunn og generelle vurderingskriterier

Eksamen er en 3-timer skriftlig skoleeksamen. Det gis ikke veiledning i tilknytning til skoleeksamen. Ingen hjelpemidler er tillatt. Den kan besvares på norsk, svensk, dansk eller engelsk. Emnet bruker karakterskala fra A til F, der A er beste karakter og F er stryk.
Formatet: 2 oppgaver. Begge oppgavene skal besvares.

Alle oppgavene dekkes av pensumboken og artiklene, og flere kapitler/artikler vil oftest være med på å belyse problemstillingen. Elementer som må være på plass er definisjoner og/eller bruk av faguttrykk, teori og/eller empiri. Det er ikke tilstrekkelig med «sunn fornuft». Kandidaten skal vise selvstendighet gjennom argumenter og drøfting. Dette åpner for at studenten kan ha ulike vinklinger i sin besvarelse.

Hvis en av de to oppgavene ikke er besvart skal besvarelsen strykes. Hvis en oppgave er besvart, men står til stryk, gjøres det en helhetsvurdering av hvorvidt besvarelsen skal strykes eller ikke avhengig av hvor godt den andre oppgaven er besvart.

Alle momentene som drøftes i boken/artikler må imidlertid ikke nødvendigvis være med i en enkelt besvarelse. Det finnes også andre kilder, i og utenfor pensum som kan benyttes så fremt disse bidrar til å belyse oppgavens problemstillinger. Gode oppgaver hvor spørsmålene tolkes noe annerledes, bør kunne gis gode karakterer, forutsatt at det er rimelige tolkninger som kandidaten legger til grunn.

Fastsettelsen av bokstavkarakter skal skje på grunnlag av generelle beskrivelser (https://www.uio.no/studier/eksamen/karakterer/fagspesifikk-karakterbeskrivelse/sv-psi-201104.pdf):

Symbol	***Betegnelse***	***Generell, kvalitativ beskrivelse av vurderingskriterier***
A	Fremragende	Fremragende prestasjon som klart utmerker seg. Kandidaten viser svært god vurderingsevne og stor grad av selvstendighet.
B	Meget god	Meget god prestasjon. Kandidaten viser meget god vurderingsevne og selvstendighet.
C	God	Jevnt god prestasjon som er tilfredsstillende på de fleste områder. Kandidaten viser god vurderingsevne og selvstendighet på de viktigste områdene.
D	Brukbar	En akseptabel prestasjon med noen vesentlige mangler. Kandidaten viser en viss grad av vurderingsevne og selvstendighet.
E	Tilstrekkelig	Prestasjonen tilfredsstiller minimumskravene, men heller ikke mer. Kandidaten viser liten vurderingsevne og selvstendighet.
F	Ikke bestått	Prestasjon som ikke tilfredsstiller de faglige minimumskravene. Kandidaten viser både manglende vurderingsevne og selvstendighet.

Fire aspekter skal vektlegges ved vurderingen:
- KUNNSKAPSMENGDE (teoretisk/empirisk)
- INNSIKT (oversikt/forståelse)
- FREMSTILLING (struktur/begrepsapparat)
- BRUK (selvstendighet/originalitet)

Se side 4 for utdypende informasjon om vurderingskriteriene som studentene har blitt informert om i forkant av skoleeksamen.

Fagspesifikk sensorsveiledning

Oppgave 1: Gjør rede for seksuell lyst og nedsatt seksuell lyst (lystproblemer) hos kvinner og menn. Drøft deretter biologiske, psykologiske og kontekstuelle faktorer som kan bidra til nedsatt seksuell lyst hos både menn og kvinner.

Relevant pensum: Sexologi: Faglige perspektiver på seksualitet: «Manglende lyst hos kvinder» (Kapitel 34, s. 781-799) og «Manglende lyst hos mænd» (Kapitel 36, s. 835-848)

Oppgaven bør ta utgangspunkt i at det ikke finnes én universell definisjon av seksuell lyst, og at det derfor er viktigere at kandidaten beskriver sentrale sider ved fenomenet enn at de gjengir én bestemt definisjon. Sensor bør se etter at studenten formidler seksuell lyst som et sammensatt, subjektivt og relasjonelt fenomen. Det kan gi uttelling om de i tillegg berører forskjellen mellom spontan og responsiv lyst, skiller mellom seksuell lyst og seksuell opphisselse, eller kort viser til modeller for seksuell lyst.

Det er ønskelig at studenten kort definerer nedsatt seksuell lyst som en vedvarende eller tilbakevendende opplevelse av lite eller fraværende seksuell interesse/lyst (lav motivasjon, få seksuelle tanker/fantasier), og får fram at det først regnes som en dysfunksjon når personen selv opplever ubehag eller problemer (distress). Det er fint hvis studenten antyder at lystproblemer er blant de hyppigst rapporterte seksuelle vanskene hos kvinner, samtidig som også en ikke ubetydelig andel menn rapporterer perioder med lav lyst. Konkrete prevalenstall er et pluss, men ikke et krav.

I drøftingen av årsaksfaktorer bør kandidaten belyse biologiske, psykologiske og kontekstuelle/relasjonelle forhold. Det er en fordel dersom drøftingen skjer innenfor en biopsykososial forståelsesramme. Biologiske faktorer som kan trekkes frem, er for eksempel alder, kjønn, hormoner, somatiske sykdommer og medikamenter/rus, og hvordan disse kan påvirke lyst. Kroppslige og livsfasebetingede endringer (som overgangsalder, graviditet, smerteproblematikk) kan særlig være relevante for kvinner. Psykologisk årsaksfaktorer, som for eksempel psykiske plager, stress, traumer, skam, negativt kroppsbilde og prestasjonsangst, kan bidra til å utløse og opprettholde nedsatt lyst. En styrke er om studenten forklarer hvordan slike faktorer kan utløse og vedlikeholde lystproblemer. På kontekstuelt og relasjonelt nivå er det sentralt at lyst knyttes til kultur, kjønns- og seksualitetsskript, normer for hvor mye lyst man «bør» ha, samt faktorer ved partnerforholdet som relasjonskvalitet, asymmetri i lyst, hverdagsbelastninger og partnerens reaksjoner. Det er en styrke om studenten viser hvordan slike forhold kan skape og forsterke onde sirkler. Sensor bør se etter at årsaksforholdene faktisk drøftes og settes i sammenheng, snarere enn bare å rammes opp, og vurdere besvarelsen ut fra grad av drøfting og et hensiktsmessig, avveid detaljnivå. Siden det er mange relevante faktorer, forventes det ikke likt detaljnivå eller like grundig drøfting av alle, men at noen trekkes tydeligere fram og drøftes mer inngående, mens andre kan omtales kortere.

Sterke besvarelser vil i tillegg kunne drøfte seksuell lyst og manglende lyst i et sosialkonstruktivistisk perspektiv, ved å vise hvordan forståelser av hva som er «normal» og «for lav» lyst formes av kultur, historie, kjønnsroller og parnormer, og dermed ikke kan reduseres til individuelle eller rent biologiske egenskaper. Sensor bør vektlegge helhetsforståelse, detaljkunnskap og koblingen mellom teori og eksempler, uten at det forventes én bestemt måte å strukturere svaret på.

Oppgave 2: Gjør rede for skriptteorien og hva som menes med seksuelle subkulturer. Drøft deretter hvordan seksuelle subkulturer kan fungere som steder hvor seksuelle skript utvikles, forhandles om og bryter med etablerte normer for seksualitet og relasjoner.

Relevant pensum:

- Sexology in Context (Træen & Lewin, 2008): «Sexuality in Context» (s. 23-30) og «Framing the Stages of Life" (s. 51-53)
- Sexologi: Faglige perspektiver på seksualitet: «Seksuelle subkulturer og scener» (Kapitel 13, s. 299-315)

Oppgaven bør gi en faglig forankret redegjørelse for skriptteorien: at seksualitet forstås som sosialt og kulturelt lært, strukturert gjennom seksuelle skript som fungerer som «manus» for hva som oppfattes som seksuelle situasjoner, hvem som kan delta, og hva som er forventet atferd. Sensor bør se etter at studenten viser kjennskap til de tre nivåene (kulturelle scenarier, interpersonlige skript, intrapsykiske skript), at skript læres gjennom seksuelle sosialisering, og at de kan endres og forhandles over tid.

Videre bør studenten redegjøre for hva som menes med seksuelle subkulturer, for eksempel som delkulturer innen storsamfunnet der mennesker samles rundt bestemte seksuelle praksiser, interesser eller identiteter, med egne arenaer, regler, koder, språk og fellesskap. Det er positivt dersom dette konkretiseres gjennom ett eller flere eksempler (f.eks. BDSM, swingers eller polyamorøse miljøer), uten at oppgaven reduseres til ren miljøbeskrivelse.

I drøftingsdelen bør sensor se etter at skriptteorien faktisk brukes analytisk på subkulturer. Viktige momenter er at seksuelle subkulturer kan forstås som arenaer for utvikling av alternative seksuelle skript (andre forståelser av hva sex, intimitet og relasjoner kan være), og at skript i slike miljøer forhandles både på kulturelt, interpersonlig og intrapsykisk nivå. Sterke besvarelser vil kunne illustrere de ulike skriptnivåene med ett eller flere konkrete eksempler fra seksuelle subkulturer. Et sentralt poeng er hvordan subkulturelle skript bryter med dominerende kulturelle skript (for eksempel knyttet til monogami, heteronormativitet, «vanlig» sex og balanse/likhet i relasjoner), samtidig som subkulturer også etablerer egne normer og hierarkier. Gode besvarelser vil reflektere over denne dobbeltheten: at subkulturer kan være frigjørende frirom som reduserer skam og gir språk og fellesskap, men også kan skape nye forventninger og normpress, og gjøre det krevende å balansere subkulturelle skript med «vanlig» hverdagsliv.

Sensor bør vektlegge helhetsforståelse, en tydelig kobling mellom teori og empiriske/illustrative eksempler, uten at det forventes én bestemt narrativ løsning.

Ytterligere informasjon om vurderingskriterier gitt til studentene før skoleeksamen

Karakter A (Fremragende):
En oppgave med svært god drøfting og refleksjoner knyttet til empiri og teori og viser svært god forståelse av tema, og som har detaljkunnskap vil kunne tilsvare en A. Fremragende oppgaver kjennetegnes ofte av evnen til å heve temaet til et overordnet nivå, noe som gir leseren en større helhetlig forståelse (stor oversikt).

1. **Innhold og forståelse:**
    - Høyt kunnskaps/detaljnivå
    - Viser dyp forståelse av tematikken og kan anvende/illustrere teori og empiri på en treffende måte.
    - Alle deler av oppgaven er besvart grundig og korrekt
2. **Argumentasjon og analyse:**
    - Deler av oppgavene presenteres med klare, logiske og velbegrunnede argumenter.
    - Høy grad av kritisk tenkning og refleksjon.
3. **Struktur og språk:**
    - Svaret er godt strukturert og lett å følge
    - Språket er klart, akademisk korrekt. Stavefeil eller grammatiske feil trekker ikke ned så lenge det ikke går på bekostningen av klar kommunikasjon.
4. **Originalitet og kreativitet:**
    - Fremviser originalitet og kreativitet i analysen og tilnærmingen til problemstillingene.

Karakter C (God/Gjennomsnittlig):
Om kandidaten trekker inn flere av punktene som er relevante for å besvare oppgaven, har ok redegjørelse, ok til manglende drøfting, tilsvarer det karakteren C.

1. **Innhold og forståelse:**
    - De fleste deler av oppgaven er godt besvart, men kan mangle dybde.
2. **Argumentasjon og analyse:**
    - Argumentene er generelt klare, men kan mangle dybde eller støtte.
    - Begrenset kritisk analyse og refleksjon.
3. **Struktur og språk:**
    - Svaret er strukturert på en forståelig måte, men kan ha mindre logiske uoverensstemmelser eller noen få avsporinger
    - Språket er generelt klart
4. **Originalitet og kreativitet:**
    - Viser noe originalitet, men svaret er i stor grad avhengig av kjent informasjon

Her er noen vanlige elementer som kan føre til at en student stryker på en eksamen avhengig av alvorlighetsgraden og kombinasjonen av manglene …

1. **Manglende forståelse av emnet og dybde:**
    - Viser grunnleggende og alvorlige misforståelser av temaet. Besvarelsen kan inneholde flere feilaktige påstander eller misvisende informasjon.
    - Besvarelsen er meget overfladisk og tilbyr få konkrete detaljer eller eksempler fra pensumet
2. **Svak argumentasjon:**
    - Det presenteres generelle og ustrukturerte påstander uten støtte fra evidens (teori, empiri)
    - Bruken av generelle og vage formuleringer som gjør det vanskelig å forstå hva som egentlig formidles, uten detaljerte eksempler eller evidens.
    - Kompleks vokabular brukes uten å gi konkret informasjon, hvilket gir inntrykk av dybde uten tilsvarende substans.
    - Bruken av akademiske begreper mangler presis definisjon og tydelig anvendelse i praktisk kontekst
3. **Ufullstendig besvarelse:**
    - Oppgaver er delvis eller helt ubesvart, og der besvaringen ikke dekker vesentlige punkter eller spørsmål som stilles.

4. **Utilstrekkelig evidens eller eksempler:**
    - Mangler støtte for påstander; kunne ikke vise forståelse gjennom relevante eksempler eller solid evidens.
5. **Organisasjon og struktur:**
    - Svært uorganisert besvarelse; manglende sammenheng som gjør det vanskelig å følge tankegangen.
    - Stikkordsform
    - Flyten av argumenter og idéer er uorganisert mangler sammenheng.
    - Ideene og strukturеringen virket rotete og flertydige, med flere gjentakelser som gjør det vanskelig å følge tankegangen.
6. **Språk:**
    - Alvorlige språkfeil som grammatikk, stavemåte, og tegnsetting som hindrer klar kommunikasjon og forståelse.
7. **Originalitet:**
    - Besvarelsen viser liten originalitet eller nytenkning, og består hovedsakelig av generelle utsagn med minimal refleksjon.

ELEMENTER SOM TREKKER NED:

Besvarelser som **"kaster rundt seg med store ord uten substans"** eller **"bruker akademiske buzzwords uten klar mening"**. Fenomenet hvor kandidater bruker mange store konsepter uten å tydelig formidle meningsinnholdet kan beskrives med flere begreper:

- **Språklig oppblåsthet:** Kandidaten bruker komplekse eller imponerende ord og uttrykk uten at de tilfører konkret informasjon.
- **Tåketale:** Språket er uklart, vagt eller unødvendig komplisert, noe som gjør det vanskelig å forstå budskapet.
- **Akademisk svada:** Overdreven bruk av akademiske begreper uten presis definisjon eller anvendelse.
- **Begrepsinflasjon:** Bruken av mange store teoretiske konsepter uten å konkretisere hvordan de henger sammen eller hva de faktisk betyr i sammenhengen.
- **Impresjonistisk argumentasjon:** Kandidaten prøver å imponere med store ord heller enn å være presis og solid i sin argumentasjon.
- **Nominalisme:** En strategi der man navngir fenomener med komplekse begreper, men uten å forklare eller konkretisere dem videre.

Besvarelser som "**sporer av**", "**bruker unødvendige omveier**", eller "**går for langt utenfor temaet**". Mer spesifikke beskrivelser inkluderer:

- Omstendelighet – Når teksten inneholder for mye irrelevant informasjon før den kommer til poenget.
- Uhensiktsmessige digresjoner – Når forfatteren beveger seg bort fra hovedtemaet og inkluderer detaljer som ikke bidrar til å besvare problemstillingen.
- Manglende konsishet – Når teksten kunne vært mer presis, men inneholder unødvendige utbroderinger.
- For bredt fokus – Når en tekst inkluderer for mye kontekst eller bakgrunnsinformasjon som ikke er strengt nødvendig.